

BOGTRYKKER VICTOR PETERSEN

1860-1926

AF F. HENDRIKSEN

MAN husker ham som den altid lattermilde, tilsyneladende evig ungdommelige, som den lille trivelige Mand, med et levende Blink i et Par kloge Øjne. De, der havde fulgt hans stadig voxende Virksomhed fra først i 1884, da han overtog sin Onkel *F. E. Bornings* Bogtrykkeri, forstod, at Dygtigheden, hvormed han omformede det gammeldags Trykkeri, ikke alene havde Rod i medfødt Forretningssans, men ogsaa i hans tidlig vaagne Intelligens.

I Modsætning til Onkelen, som var en Haandværksmester fra Fyrerne, det vil sige en af *de Fine*, — thi Bogtrykkerne ansaa sig for at staa et eller to Trin over almindelige Haandværkere, som de Arvtagere af Gutenbergs sorte Kunst, de mente at være, — stammede Slægtingen derimod fra Byens Handelsstand, var Søn af en velstaaende Urtekræmmer. Han kom efter en fleraarig Udenlandsrejse hjem til sin Onkel og Læremesters Dødsleje, og han var ladet med vidtgaaende moderne Ideer om Samfundsforholdene, særlig om Arbej-

derstandens. Denne Dobbeltthed, med Udgangspunkt i det bedrestillede Bourgeoisi og med sine hedeste Interesser i Socialdemokratiets Lære — endog i meget mere fremskreden Form end den, som prædikedes her i Byen — kendetegnede Victor Petersen. Allerede under Opholdet i Wien kom han i Arbejdsstrid og Lønkamp, og senere, i Paris, har han sikkert truffet *Gerson Trier*, der, foruden at være Kemiker og cand. mag. i Fransk, var knyttet til den internationale Arbejderbevægelse. Det var den Mand, som efter sin Hjemkomst lagde sig ud med vor Fagorganisations Førere, og som i 1889 opnaede at blive ekskluderet af Partiet. I Paris har Petersen ogsaa truffet Juristen *Anders Hvass*, som i 1883 var udenlands efter veloverstaaet juridisk Examen. Gennem ham blev den unge Typograf knyttet til en Studentersamfunds-Kreds, der i Firserne holdt Kafésammenkomster i »Røde Lygte«, en af de gammeldags københavnske Kaféer, som var tilhuse i et af Vimmelskafets Stuelokaler; Huset er nu forsvundet. Det var en Flok af muntre og meget radikale — nogle af dem lidt for gamle — Studenter, der samledes paa dette Sted, og den raske Haandværkers rungende Latter har passet godt til det fribaarne og extravagante Selskab. Hans politiske Meninger forfærdede ikke Kredsen, sligt var den Gang teoretisk godt Latin, som man svælgede i, og Bogtrykkeren var klog, han blev aldrig en af dem, der i Tide og Utide bekendte Kulør, ejheller hørte han til Propagandaens Højttalere.

Inden Aaret 1884 løb ud, sad han, tiltrods for at han var Arbejdsgiver, i Typografernes Forenings Bestyrelse, og han tog strax fat paa at føre sine Arbejdsfællers Organisation ind under de socialdemokratiske Fagforeninger. Det lykkedes for ham, men resulterede i en Sprængning, thi en ret kraftig Minoritet meldte sig ud og dannede en egen uafhængig Forening. Samtidig forstod han dog udmærket godt at arbejde sit eget Trykkeri fremad. Fra Tyskland havde han medbragt Beundring for alt det den Gang stærkt om sig gribende Ornamentmateriel, som tyske Skriftstøbere lokkede Bogtrykkerne til

at købe, og han mente, disse Røskner var en Nødvendighed for en fremadstræbende ung Bogtrykker. Han anskaffede en god Slump sammenstillelige Ornamentrammer og trykte i flere Farver en Prøvebog, der skulde vise, at han var en Mand, der fulgte med Tiden. Fra Bording, som antagelig var en god Læremester, havde han overtaget tre dygtige Medarbejdere: *Fr. Olsen*, Faktor i hans Sæteri til sin Død 1916, Trykkeren *Carl Truelsen*, en overordentlig indsigtfuld og sikker Arbejdsleder, der blev en udmærket Støtte for Trykkeriet, indtil han i 1917 døde, og dennes yngre Broder *Alexander Truelsen*, som tog Arv efter Broderen i endel Aar. Med saadanne flinke Medhjælpere fik han den omstændelige Prøvebog stillet paa Benene, endskøndt Maskinerne endnu var de gamle slidte og usikre fra Bording's Tid. Der var alligevel over Arbejdet en stor Properhed, en renlig Smag i Titelsatsen, hvis Antikva-Skrifter var ny og anskaffede af Victor Petersen med god og selvstændig Sans for Skriftkarakter, og dette forsonede med Bogens dekorative Uhyrligheder. Med Prøveark fra denne Bog opsøgte han for første Gang en anden yngre Mand, der nylig havde skrevet en større og stærkt kritisk Artikel om vore Bøgers Udstyrelse i »Politiken«. Det var for saa vidt Husforbi, thi netop disse tyske Unoder var stærkt angrebne i Artiklen, men den unge ivrige Boghaandværker gjorde et vindende Indtryk.

Næste Gang, da de to mødtes, var Planen om Oprettelsen af »Forening for Boghaandværk« fremsat og diskuteredes. Petersen blev Repræsentant for Den typografiske Forening i København, og han mødte som saadan ved de Overvejelser, der gik forud for den ny og ganske upolitiske Forenings Stiftelse. Her arbejdede han med Iver og Udholdenhed for det Løfte i Forenings-Programmet: *at søge en Fagskole for unge Boghaandværkere oprettet*, og han naaede at se det indsat blandt de Opgaver, man agtede at vie sine Kræfter. Han blev ogsaa paa det konstituerende Møde valgt ind i Bestyrelsen, men ikke uden Modstand, thi hans Meninger og Stilling var efterhaanden godt nok kendt og smagte, som rimeligt var, ikke hans

Kolleger blandt Bogtrykkerne. Sædet i Bestyrelsen beholdt han til sin Død, og han var altid en interesseret Mand, dog uden nogen-
sinde at gøre egentlig positivt Arbejde. Det overlod han villig til andre, stærkt bundet som han var af sin agitatoriske Gerning.

I Paris havde han faaet Forstaaelse af det franske Satssystemets Fortrin, og han tilegnede sig Indsigt deri og ledede sit Arbejde herhjemme med denne Lærdoms Resultater som Maal. Derfor blev han ganske afgjort den Bogtrykker, der bedst forstod Karakteren af de Bestræbelser, der var Kærnen i Foreningens Virksomhed — og han tog ved Læren og førte Principperne ud i Livet i sit Trykkeri. Han har selv fortalt om disse Tider, da Forening for Boghaandværk i 1913 havde levet og virket i 25 Aar og i en af sine »Bogven«-Aarbøger saa tilbage over Virksomheden.

Blandt Københavns Forlæggere var *Ernst Bojesen* omtrent af samme Aldersklasse; livlig og foretagsom var han som ingen anden. Han fik ogsaa Øje paa den ny Chef i det Bordingske Trykkeri og gav ham Bøger at trykke: »Rolandskvadet« med *Niels Skovgaard's* ypperlige Tegninger 1897 og næsten samtidigt: *J. Martensens* Udgave af Holbergs Komedier i tretten Bind (1897-1909), smukke og dygtig gennemførte Arbejder, der gjorde Forlag og Trykkeri Ære. Efterhaanden skiftede Trykkeriet Karakter. Ved Overtagelsen 1884 var det væsenligste Arbejde Smaating, men nu lod ogsaa andre Forlag — især *Gyldendal* — mange Bøger trykke der. Virksomheden voxede stadig, stærkest efter at Victor Petersen i 1889 havde forladt de snævre og mørke Lokaler i Læderstræde og erhvervet det smukke, gamle Hjørnehus Nybrogade 12.

Efter at han i 1889 var blevet Formand for de københavnske Typografer, fortsatte han med stor Energi det organisatoriske Arbejde med det Maal at samle alle Foreninger under en fælles Ledelse, og fra 1902 fik han dette gennemført og valgtes til Formand for »*Dansk Typograf-Forbund*«. Denne vanskelige Post fyldte han til 1920, og da han endelig frivillig veg Stillingen for en arbejdende Typograf, viste

Landsforbundet ham den Ære at overdrage ham en Legatsum, som han baandlagde til Understøttelse for en ung typografisk Arbejder, der søgte videre Uddannelse paa en faglig Skole, hjemme eller ude. At hans mangeaarige Gerning for Arbejderstandens forbedrede Kaar resulterede i en saadan Form for Anerkendelse, maa sikkert regnes for et sjældent Vidnesbyrd om Respekt hos en saa vanskelig og kritisk Arbejderafdeling, som de typografiske Folk er. Naturligvis var hans Ledelse ikke forløben uden Rivninger, og mere end én Gang havde han truet med at afgive Formandsskabet, men man fandt dog altid en Forsoning. Hans dobbelte Stilling som Mester og Arbejderformand skulde man tro maatte skade hans Forretning, men det var næppe i større Mon Tilfældet. I de rigtige Kampaar blev en stor Kunde berøvet ham i Kraft af Arbejdsgiverforeningens Indblanding. Den Gang ønskede Fagforbundet at tage Kampen op til hans Ære, men han frabad sig det stærkt; der var intet at gøre ved den Sag, mente han. Hans Klogskab og forretningsmæssige Indsigt var naturligvis rigtig, thi han forstod, hvad hans Arbejdervenner næppe gjorde, at det var skadeligere for ham at faa den Begivenhed mere ud i Lys, end allerede sket var. Heller ikke lod han sig bevæge til at modtage Valg til offentlige Stillinger, som Socialdemokratiet sikkert havde tiltænkt ham, thi hans gode Hoved og rolige Form i Forhandlinger vidste man nok at vurdere i Partiledelsen; men han var tilfreds med at gøre sit Arbejde i Stilhed.

Det hører med til hans karakteriserende Egenskaber, at han aldrig knyttede sit eget Navn til det gamle Trykkeris. Vel lod han sine Børn antage Navnet *Bording*, ligesom han selv blev berettiget dertil, men han brugte det aldrig personlig. — Victor Petersen var en trofast Natur mod dem, han holdt af og respekterede. Han havde en stilfærdig Maade at dæmpe uforstandige Udtalelser, som kunde falde fra Partifæller, naar vanskelige Forhandlinger stod paa Dagsordenen; thi han var i ret Forstand et dannet Menneske og havde Begreb om Værdien af gammel Kultur. Men af Herkomst og Anlæg

var han et udpræget Forretningsmenneske, og denne Egenskab faldt undertiden andre noget for Brystet.

Om nu end hans politisk organiserende Arbejde er hans Hovedgerning — han har fortalt Organisationens Historie i to dygtigt skrevne Bind, uden at hans Navn er nævnt — saa skal hans Arbejde som Leder af den lille Virksomhed, han overtog og førte frem til et af vor Bys bedst styrede Trykkerier, bevares blandt den lille Flok, som virkelig har bidraget til at højne dansk Bogarbejde. — Hans gode Humør og ligevægtige Sind virkede forfriskende i det ofte slidfulde Arbejde, som er gjort i de snart fyrretyve Aar, der er forløbne siden 1888. — En af dette Arbejdes bedste Støtter — *Hans Tegner* — gjorde i 1895 en Række Portrættegninger af disse samarbejdende Folk. *Victor Petersen* fik som Tilgift den her gengivne Vignet, der tager ham paa Kornet, som han den Gang raslede afsted paa sin Cykle, altid travlt beskæftiget, men ogsaa altid med Tid til et venligt og hjælpsomt Ord.

